

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1

α. σελ. 46 «Η ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης... ιδεολογίας στη χώρα».

β. σελ. 89 «Σε κάποιες εκλογικές περιφέρειες... Κοινωνιολογική Εταιρεία» ,

σελ. 93 «Σοβαρότερη από όλες αυτές... κριτική υποστήριξη στους Φιλελευθέρους».

γ. σελ. 250 «Η ρωσική επανάσταση ... της Σοβιετικής Ένωσης».

A2

α. Λάθος

β. Σωστό

γ. Σωστό

δ. Λάθος

ε. Λάθος

B1

σελ. 165 – 166 «Σε γενικές γραμμές υπήρχε διαφορά ... στη νέα πατρίδα τους».

B2

σελ. 30 -31 «Χρειάστηκε να περάσουν ... ενισχυτικά μέτρα».

Γ. Κατά την προεπαναστατική περίοδο, για αντικειμενικούς λόγους, οι Έλληνες δεν είχαν τη δυνατότητα να συγκροτήσουν πολιτικά κόμματα. Υπήρχε όμως μια άλλη μορφή υποστήριξης των συμφερόντων τους, τα πελατειακά δίκτυα , στην οργάνωση των οποίων οδήγησαν οι εξής λόγοι: ο ανταγωνισμός μεταξύ προσώπων για την κατάληψη θέσεων εξουσίας, η ελλιπής παροχή προστασίας από μέρους της οθωμανικής διοίκησης προς τους υπηκόους της σε περιπτώσεις αυθαιρεσιών, η απουσία συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, πράγμα που δημιουργούσε διαρκή αίσθηση αβεβαιότητας στους ανθρώπους.

Οι παραπάνω λόγοι οδηγούσαν τους υπηκόους να καταφεύγουν σε μη κρατικούς φορείς, οι οποίοι θα τους παρείχαν τη στοιχειώδη ασφάλεια. Ο πρώτος φορέας ήταν η

ευρύτερη οικογένεια. Η σημασία της οικογένειας επιβεβαιώνεται και από την πηγή, η οποία αναφέρει ότι η οικογένεια δεν ήταν μόνο η βασική κοινωνική μονάδα, αλλά και ο βασικός πυρήνας της οικονομικής και πολιτικής οργάνωσης της ελληνικής κοινωνίας. Η οικονομική και πολιτική ζωή οργανωνόταν γύρω από την οικογένεια, με τον πατέρα ή πατριάρχη να έχει τον απόλυτο έλεγχο στη διαχείριση της περιουσίας και στον καθορισμό της κατανομής της στα παιδιά. Όπως αναφέρεται, οι γιοι, ακόμη και όταν ενηλικιώνονταν, δεν είχαν δικαίωμα να ζητήσουν τον χωρισμό της οικογενειακής περιουσίας πριν παντρευτούν, ενώ σε πολλές περιπτώσεις ο ένας από αυτούς, συνήθως ο πρώτος ή ο τελευταίος, παρέμενε στο σπίτι και λειτουργούσε ως «διάδοχος» του πατέρα. Αυτό αποδεικνύει ότι η οικογένεια λειτουργούσε ως ενιαία οικονομική μονάδα, όπου τα μέλη της ήταν στενά αλληλοεξαρτώμενα και η επιβίωση εξασφαλιζόταν συλλογικά.

Κάθε οικογένεια συνδεόταν οριζόντια με άλλες οικογένειες και κάθετα με πάτρωνες-προστάτες και τις οικογένειές τους, που είχαν υψηλότερη κοινωνική θέση. Σύμφωνα με την πηγή, μόνο τα μέλη της ίδιας οικογένειας θεωρούνταν πραγματικά έμπιστα και ικανά να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση κινδύνων και εχθρικών επιθέσεων. Παράλληλα, τα συμφέροντά τους ήταν τόσο στενά συνδεδεμένα στον οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό τομέα, ώστε το κοινό συμφέρον να ταυτίζεται ουσιαστικά με το προσωπικό συμφέρον κάθε μέλους. Με αυτόν τον τρόπο, η οικογένεια λειτουργούσε ως βασικός φορέας προστασίας και αλληλοστήριξης.

Στην Πελοπόννησο, για παράδειγμα, κατά την περίοδο 1715-1821 αναπτύχθηκαν δύο μεγάλα δίκτυα πατρωνίας, στην κορυφή των οποίων βρίσκονταν οικογένειες προκρίτων. Ανάμεσα σ' αυτές επικρατούσε έντονος ανταγωνισμός για την άσκηση επιρροής σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας ζωής και για την κατάληψη των δημοσίων θέσεων. Στη Στερεά Ελλάδα φορείς της πατρωνίας ήταν μεγαλοαρματολοί. Στα νησιά, εξάλλου, στην ηγεσία των δικτύων πατρωνίας βρίσκονταν οι οικογένειες των μεγάλων πλοιοκτητών. Η πηγή συμπληρώνει ότι τα νησιωτικά εμπορικά δίκτυα λειτουργούσαν ως οικογενειακές υποθέσεις, αφού ο πλοιοκτήτης εμπιστευόταν τα άλλα πλοία του σε γιους και στενούς συγγενείς. Με αυτόν τον τρόπο, οι ισχυρές οικογένειες των νησιών ενίσχυαν την οικονομική τους δύναμη και ταυτόχρονα εξασφάλιζαν εργασία, εισόδημα και προστασία στα μέλη τους και σε όσους εξαρτώνταν από αυτές, καλύπτοντας έτσι το κενό που άφηγε η απουσία κρατικής κοινωνικής μέριμνας. Οι οικογένειες αυτές συγκέντρωναν σημαντική ισχύ και επιρροή στην κοινωνία. Σύμφωνα με την πηγή, φρόντιζαν να τοποθετούν δικά τους, επιλεγμένα μέλη σε δημόσιες θέσεις, ώστε να αξιοποιούν τη θέση τους προς όφελος και ενίσχυση των οικογενειακών συμφερόντων. Επιπλέον, αναλάμβαναν και καθήκοντα αστυνόμευσης, με στόχο την προστασία της περιουσίας τους. Έτσι, οι οικογένειες μαζί με τα πελατειακά δίκτυα υποκαθιστούσαν σε μεγάλο βαθμό λειτουργίες που υπό κανονικές συνθήκες θα ανήκαν στο κράτος.

Παράλληλα, όπως επισημαίνεται στην πηγή, η οικογένεια κάλυπτε βασικές ανάγκες των μελών της, προσφέροντας μέσα διαβίωσης, φροντίδα στους οικονομικά αδύναμους, υποστήριξη σε χήρες και ορφανά, καθώς και εκπαίδευση σε όσους είχαν ιδιαίτερες ικανότητες. Συνεπώς, η απουσία οργανωμένου συστήματος κρατικής πρόνοιας στην προεπαναστατική Ελλάδα αντισταθμιζόταν κυρίως από την οικογένεια και τα δίκτυα πατρωνίας, τα οποία εξασφάλιζαν οικονομική στήριξη, προστασία και κοινωνική μέριμνα.

Δ.

α) Μετά την αναχώρηση των ξένων ναυάρχων από την Κρήτη (10 Δεκεμβρίου 1898) άρχισε με γοργούς ρυθμούς το δυσχερές έργο της οργάνωσης της Κρητικής Πολιτείας. Ορίστηκε μία 16μελής επιτροπή από 12 χριστιανούς και 3 μουσουλμάνους, για να εκπονήσει το σχέδιο του κρητικού συντάγματος, ενώ παράλληλα προχώρησαν οι πολιτικές πράξεις χωρίς χρονοτριβή. Το Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας συντάχθηκε κατά το πρότυπο του ισχύοντος τότε ελληνικού συντάγματος, αφού εγκρίθηκε από το Συμβούλιο των Πρέσβων των Προστάτιδων Δυνάμεων στη Ρώμη, τέθηκε αμέσως σε εφαρμογή. Σύμφωνα με την Πηγή 1, η συντακτική επιτροπή θεώρησε ότι μια εκτελεστική εξουσία με ενισχυμένες αρμοδιότητες και απαλλαγμένη από κοινοβουλευτικούς περιορισμούς θα μπορούσε να συμβάλει αποτελεσματικότερα στην επίλυση των προβλημάτων του νησιού. Επιπλέον, οι συντάκτες έβλεπαν την αυτονομία ως μεταβατικό στάδιο προς την ένωση με την Ελλάδα, γεγονός που επηρέασε τις επιλογές τους υπέρ ενός ισχυρού εκτελεστικού άρχοντα. Τέλος, η ενίσχυση της εξουσίας του Ηγεμόνα στόχευε στη σταθερότητα και στην αποφυγή αποσταθεροποίησης, λαμβάνοντας υπόψη και τις αρνητικές εμπειρίες της περιόδου μετά τον πόλεμο του 1897.

β) Το Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας ήταν υπερβολικά συντηρητικό και παραχωρούσε στον Ηγεμόνα, όπως ονομάστηκε ο Ύπατος Αρμοστής, υπερεξουσίες, που εύκολα μπορούσαν να τον οδηγήσουν σε δεσποτική συμπεριφορά. Σύμφωνα με την Πηγή 2, ο Ηγεμόνας αποτελούσε το κεντρικό σημείο όλων των εξουσιών, καθώς στα χέρια του συγκεντρώνονταν ουσιαστικά όλες οι βασικές κρατικές αρμοδιότητες.

Επιπλέον, η ασάφεια στον ακριβή καθορισμό αρμοδιοτήτων δημιουργούσε τριβές και προσωπικές αντιπαραθέσεις στο έργο της διοίκησης, γεγονός που ενίσχυε τον συγκεντρωτικό χαρακτήρα του πολιτεύματος. Όπως αναφέρει η Πηγή 2, η Κρητική Συνέλευση δεν διέθετε ξεκάθαρες ή επαρκείς αρμοδιότητες, ενώ η τελική έγκριση των νόμων ανήκε στον Ύπατο Αρμοστή, κάτι που περιόριζε σημαντικά τον κοινοβουλευτισμό.

Οι τοπικοί παράγοντες της Κρήτης, που είχαν αγωνιστεί για την ελευθερία του νησιού και είχαν στηρίξει τον Πρίγκιπα, έβλεπαν με δυσφορία ότι παραγκωνίζονταν, ενώ διορίζονταν σε καίριες θέσεις Αθηναίοι σύμβουλοι του Γεωργίου, οι οποίοι δεν γνώριζαν επαρκώς τα κρητικά δεδομένα και την ψυχολογία των κατοίκων.